

Ledňáček říční

Výzva ke spolupráci na katalogu hnízdišť ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) ve Středočeském kraji

Ledňáček říční hnízdí ve strmých březích vodních toků a nádrží, kde si vyhrabává noru tvořenou hnízdní chodbičkou a hnízdní komůrkou. Obvyklá délka nory je 40 až 70 cm, ale může být i delší než 1 m. Ledňáček hnízdí obvykle dvakrát během hnízdní sezony, méně často třikrát, byla zaznamenána i čtyři hnízdění. Hnízdní sezona trvá od poloviny března do září. Své hnízdní teritorium ledňáček obsazuje již začátkem března. Početnost hnízdicích párů značně kolísá v závislosti na průběhu zimy, pokud jsou déle trvající mrazy, většina zimujících jedinců nepřežije, tažní jedinci se vracejí později. Důležitým faktorem ovlivňujícím početnost hnízdicích párů je dostatek vhodných hnízdních příležitostí a dostupnost potravy. Hustota hnízdicích párů bývá uváděna 1–3 páry na 10 km toku, ale velmi záleží na množství hnízdních příležitostí a bohatosti potravní základny. V teritoriu hnízdicího páru bývá někdy více hnízdních nor, které pár využívá pro jednotlivá hnízdění. Časté bývá překrývání hnízdění, kdy samec v jedné noře dokrmuje mláďata, zatímco v jiné noře už samice snáší další vejce. Pokud probíhá další hnízdění ve stejné noře, samice snáší vejce až po vyvedení mláďat a vyčištění nory od trusu a vývržků. Při posledním hnízdění v sezoně obvykle mláďata krmí oba rodiče. Počet hnízdicích párů v ČR byl v období 2001–2003 odhadnut na 500–900.

V poslední době dochází k nevhodným zásahům v místech, kde ledňáčci hnízdí. Proto se Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) - Regionální pracoviště Střední Čechy rozhodla pro zmapování hnízdišť ledňáčka říčního na území Středočeského kraje. Na některých lokalitách na tomto velkém území probíhají několikaleté projekty zaměřené právě na tento druh.

V současné době je zmapována oblast Podblanicka, Benešovska, Vlašimska a Středního Povltaví. Tuto velmi rozsáhlou oblast zmapoval Mgr. Pavel Čech, koordinátor národního programu ALCEDO. Tento program vznikl v roce 1994 jako jeden z programů Ochrany biodiverzity Českého svazu ochránců přírody. Jeho náplní je výzkum ekologie a ochrana ledňáčka říčního. Mgr. Pavel Čech zahájil výzkum na výše uvedeném území před 45 lety, zmapoval hnízdní možnosti ledňáčků a vytipoval nové hnízdní příležitosti a mnoho let ověřuje stálá hnízdiště ledňáčka. Dospělé jedince i mláďata kroužkuje. Území v okolí Berounky a jejích přítoků v Českém krasu již několik let mapuje Jaroslav Veselý ve spolupráci s Liborem Marčíkem. Dospělé jedince i mláďata zde kroužkuje ve spolupráci s Mgr. Alenou Hadravovou. Na Křivoklátsku začal s mapováním hnízdišť ledňáčků Mgr. Michal Souček, který dospělé jedince i mladé vzletné ptáky kroužkuje. Oblast jihovýchodně od Prahy (Průhonice, Jesenice, Říčany) je také dobře zmapovaná spolu s většinou pražských potoků. Zde se výzkumem ledňáčka říčního zabývá už několik let Mgr. Alena Hadravová a ve spolupráci s pražskými ornitology jsou kroužkováni dospělí jedinci i mláďata.

Vzhledem k rozsáhlosti území Středočeského kraje, na kterém bychom chtěli zmapovat hnízdiště ledňáčka říčního, uvítáme pomoc kolegů ornitologů. Z okresu Praha – východ máme zmapovanou jen Rokytku (od Tehovce po Radošovice), Říčanský potok (od Světic po Říčany), Dobřejovický potok (od Doubravic po Dobřejovice), Pitkovický potok (od Svojšovic po Lipany) a Botič (od Čenětic po Radějovice), ostatní vodní toky v tomto okrese zmapované nejsou (okolí Kamenice, Velkých Popovic, Mnichovic, Kostelce nad Černými lesy, Úval, Čelákovice a Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi). Dále nám chybí data o hnízdištích v okresech Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav a Nymburk. V okrese Příbram máme data pouze z v. n. Slapy a okolí a Kocáby. V okrese Beroun chybí data z oblasti Hořovic, v okrese Kladno okolí Kamenných Žehrovic a část Loděnického potoka (od Stochova po Unhošť), Slaný a Velvary. V okrese Praha – západ chybí data z Vltavy, v okrese Rakovník data z Rakovnického potoka (od pramene blízko obce Drahouš po Rakovník), z Líšanského potoka a části Loděnického potoka (od pramene blízko obce Kroučová po Mšecké Žehronice). Při nalezení hnízdiště ledňáčka by bylo dobré poříditi fotografii hnízdní stěny, případně nory, zaznamenat souřadnice a spolu se stručným popisem lokality zaslat na email - jaroslav.vesely@nature.cz nebo michal.soucek@nature.cz.

Text: Jaroslav Veselý, Mgr. Michal Souček, Mgr. Alena Hadravová

Foto: Libor Marčík

Obr. 1 Samec (vpravo) a samice (vlevo) ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*).

Obr. 2 Mládě ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) po vylétnutí z nory.